

แบบฟอร์ม เงินงบประมาณแผ่นดิน

งบประมาณด้านวิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ประจำปีงบประมาณ 2565

รหัสโครงการ: 171097

รหัสข้อเสนอการวิจัย: 652607000003

สถานะงาน: อยู่ระหว่างดำเนินการ (9)

โครงการวิจัย

ชื่อทุนวิจัย : งบประมาณด้านวิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ประจำปีงบประมาณ 2565

ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (หลัก) : KR2.2 ร้อยละขององค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ถูกนำไปใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อการแก้ไขปัญหา หรือยกระดับ การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม (ร้อยละ 60 เทียบกับ องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ถูกสร้างทั้งหมดใน 3 ปี คือ 2563-2565)

ประเภทโครงการ วน. ๘โครงการวิจัย ๘โครงการนวัตกรรม

ความสอดคล้องของข้อเสนอโครงการกับตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) ของยุทธศาสตร์หน่วยงาน

เป้าประสงค์ (Objectives) ข้อเสนอแนะของ กสม. เกิดผลให้มีและเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการตรา กฎหมายเพื่ออนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยจะต้อง ปฏิบัติตาม และการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) จำนวนองค์ความรู้ที่สามารถพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ/หรือ ข้อเสนอแนะ ในการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

ความสอดคล้องของข้อเสนอโครงการกับแผนด้าน ววน.

แพลตฟอร์ม (Platform) Platform 2 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม

ตัวชี้วัดเป้าหมาย (KR) KR2.2 ร้อยละขององค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ถูกนำไปใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อการแก้ไขปัญหา หรือยกระดับ การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม (ร้อยละ 60 เทียบกับ องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ถูกสร้างทั้งหมดใน 3 ปี คือ 2563-2565)

ชื่อโครงการวิจัย

(ภาษาไทย) ธุรกิจเหมืองทองคำกับการละเมิดสิทธิชุมชน : ปัญหาและแนวทางการแก้ไขในอนาคตกรณี ตัวอย่างจากจังหวัดจันทบุรี

(ภาษาอังกฤษ) Gold Mines Business and Community Rights Violation: Problems and Solutions in the Future An Example from Chanthaburi

หน่วยงานสังกัดนักวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หน่วยงานโครงการ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ลักษณะโครงการวิจัย

สถานภาพ โครงการวิจัยใหม่

ประเภทโครงการ โครงการเดี่ยว

ระยะเวลาโครงการ	1 ปี
งบประมาณเสนอขอ	479,000 บาท
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	479,000 บาท
เริ่มรับงบประมาณในปี	2565

คำสำคัญ

ภาษาไทย	สิทธิชุมชน,การละเมิดสิทธิมนุษยชน,ธุรกิจเหมืองทองคำ,คำสำคัญ,จันทบุรี
ภาษาอังกฤษ	Community Rights,Gold Mines,Violation,Gold Mines Business,Chantaburi

สาขาการวิจัย

สาขาการวิจัยหลัก OECD	สังคมศาสตร์
สาขาการวิจัยย่อย OECD	สังคมศาสตร์อื่นๆ

รายละเอียดของคณะผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งในโครงการ	สัดส่วนการมีส่วนร่วม
นายจรรยา แผนสมบูรณ์ หน่วยงาน : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	หัวหน้าโครงการ	100.00

บทสรุปผู้บริหาร

ปี พ.ศ. 2548 มีการสำรวจแร่ทองคำในจังหวัดจันทบุรี มีข้อมูลว่ามีบริษัทที่ยื่นขอสำรวจแหล่งแร่ทองคำแล้ว จำนวน 4 บริษัท มีการสำรวจพื้นที่ 13 แปลง มีพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 100,262 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแก่งหางแมว นายายอาม และ เขา สอยดาว และหนึ่งในบริษัทที่มาขอสำรวจคือ บริษัท ริชกูมิ ไมนิ่ง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่เข้ามาสำรวจในจังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด 3 แปลง ซึ่งบริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทลูกของบริษัทอัครา รีซอร์สเซส ไมนิ่ง จำกัด และบริษัทนี้ เป็นบริษัทลูกของ บริษัทกิงส์เกต ออสเตรเลีย ตามลำดับ และต่อมาวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2563 กลุ่มงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่ อุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี ได้ปิดประกาศจำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ ศาลากลางจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด อำเภอแก่งหางแมว อบต.สามพี่น้อง และ ที่ว่าการก้านันผู้ใหญ่บ้าน 22 หมู่บ้าน ครอบคลุม 2 พื้นที่ คือ ตำบลพวา และตำบลสามพี่น้อง ประกาศดังกล่าวประกาศ เพื่อแจ้งว่าบริษัท ริชกูมิ ไมนิ่ง จำกัด มายื่นขออาชญาบัตรพิเศษจำนวน 2 ใบคำขอ โดยปิดประกาศเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2563 เป็นคำขอที่ 9/2549 มีพื้นที่สำรวจ จำนวน 14,650 ไร่ เนื่องจากใบอนุญาตสำรวจแร่ทองคำฉบับเดิมที่เคยสำรวจเมื่อครั้ง ปี พ.ศ. 2549 กำลังจะหมดอายุ (5ปี)

ชาวดังกล่าวสร้างความตื่นตกใจให้กับประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนเกษตรกรรม ได้แก่ การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ที่สำคัญคือทุเรียนหมอนทอง และเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอุทยานโดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญของภาคตะวันออกและเป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนากลุ่มน้ำวังโดนดที่ประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำจำนวน 4 โครงการ นอกจากนี้พื้นที่สำรวจเหมืองทองคำยังเป็นพื้นที่ทับซ้อนของโครงการดังกล่าวที่มีพื้นที่จำนวน 14,650 ไร่ ความกังวลเกิดขึ้นเพราะว่าประชาชนในพื้นที่เชื่อว่าหากรัฐบาลให้บริษัท ริชกูมิ ไมนิ่ง จำกัด มีการสำรวจแหล่งแร่ทองคำแล้วย่อมจะนำไปสู่การอนุญาตให้เปิดการสัมปทาน และดำเนินกิจกรรมเหมืองแร่ทองคำในที่สุด เนื่องจากการขอสิทธิสำรวจแร่เป็นกรณีพิเศษ เมื่อได้สิทธิการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรพิเศษแล้ว ผู้อื่นจะยื่นขอสำรวจประเภทใด ๆ ซ้อนทับพื้นที่เดียวกันไม่ได้ และสามารถได้สิทธิทำเหมืองแร่ โดยมีหนังสือรับรอง 2 ชนิดคือ ประทานบัตรชั่วคราว และประทานบัตร ในที่สุด

นอกจากนี้จากกรณีตัวอย่างที่รัฐบาลให้มีการอนุญาตให้บริษัทอัครา รีซอร์สเซส ไมนิ่ง จำกัด ดำเนินกิจกรรมเหมืองแร่ทองคำในจังหวัดพิจิตรก่อนหน้านี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหานานับประการที่มีผลกระทบต่อชุมชนโดยรวมเป็นวงกว้าง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงมีคำสั่งให้มีการปิดเหมืองทองคำของบริษัทอัครา รีซอร์สเซส ไมนิ่ง จำกัด โดยใช้มาตรา 44 ให้อยู่ใต้อำนาจการดำเนินกิจการอย่างสิ้นเชิงใน ปี พ.ศ. 2557 ผลดำเนินการดังกล่าวทำให้บริษัทเอกชนดังกล่าวยื่นฟ้องร้องค่าเสียหายแก่รัฐบาลไทย หากรัฐบาลไทยต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อจ่ายให้เป็นค่าปรับดังกล่าวแล้วเท่ากับว่าประเทศไทยสูญเสียทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมหาศาล และการฟื้นฟูพื้นดินและสิ่งแวดล้อมทั้งหมดย่อมไม่สามารถทำให้เหมือนเดิมได้ ความเสียหายนี้ไม่สามารถที่จะประมาณเป็นตัวเลขได้

กลุ่มงานวิจัยสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็นหน่วยงานศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน เล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาหาแนวทางเพื่อการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศ จึงเห็นควรที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นการทำเหมืองทองคำ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไป

หลักการและเหตุผล

ธุรกิจเหมืองแร่ทองคำ เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมการขยายตัวของอุตสาหกรรมโดยหวังผลให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยในส่วนของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ ได้ถูกผลักดันผ่านมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ซึ่งเห็นชอบให้มีการสำรวจและพัฒนาแร่ทองคำที่พบในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และต่อมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2532 ได้มีมติเพิ่มเติม โดยมอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้ออกอาชญาบัตรผูกขาดการสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ และประทานบัตรสำหรับการสำรวจและการทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย และบริเวณใกล้เคียง ต่อมามีการกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำ เป็นโครงการใหญ่หลายบริเวณ และเปิดให้เอกชนมาสำรวจ และพบว่ามีเพียง 2 แหล่งเท่านั้นที่มีศักยภาพสูงในเชิงพาณิชย์สามารถลงทุนผลิตแร่ทองคำได้อย่างคุ้มค่า คือเหมืองทองชาติรี ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรอยต่อของอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร และอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินงานโดยบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด และเหมืองทองภูทับฟ้า ตั้งอยู่ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ดำเนินงานโดยบริษัท ฟุงคา จำกัด (ชุตินา คล่อง

สำราญ,2557) ต่อมาเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2563 มีประกาศเกี่ยวกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ของกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี ประกาศว่าบริษัท ริชภูมิ ไมนิ่ง จำกัด ได้ยื่นคำขออาญาบัตรพิเศษแร่ทองคำ และรับจดทะเบียนไว้เป็นคำขอที่ 8/2549 และ 9/2549 รวม 2 คำขอ มีเนื้อที่ประมาณ 24,650 ไร่ ที่ตำบลพวา,สามพี่น้อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี,2563) และเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2563 บริษัทอัครา รีซอร์สเซส ไมนิ่ง จำกัดจำกัด ยื่นขออาญาบัตรพิเศษจำนวน 1 คำขอที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 208,894 ไร่(สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์,2563)

จากบทเรียนที่ผ่านมา ประเทศประสบปัญหาของผลกระทบหลายครั้ง ที่เกิดจากการทำธุรกิจเหมืองแร่โลหะ เช่น โรงงานแต่งแร่ ตะกั่วในจังหวัดกาญจนบุรี การปนเปื้อนแคดเมียมในนาข้าว จากการทำเหมืองแร่สังกะสีในจังหวัดตาก และปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจการเหมือง และโรงแต่งแร่ทองคำในจังหวัดพิจิตร เพชรบูรณ์ และเลย ซึ่งกิจกรรมเหมืองแร่เหล่านี้มีการยุติการดำเนินการไปแล้วเนื่องจากปัญหาหลายๆ ด้าน จะเห็นได้ว่าหากพิจารณาปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจการ เหมืองแร่และโรงแต่งแร่ทองคำในจังหวัดพิจิตร โดยมีเขตติดต่ออีกสองจังหวัด คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐในการอนุญาตให้กลุ่มทุนข้ามชาติเข้ามาสำรวจและดำเนินการกิจการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในเขตพื้นที่จังหวัดพิจิตรและเขตพื้นที่ติดต่อ และกลุ่มทุนยังพยายามขยายพื้นที่ในการเข้าไปขอสำรวจเหมืองแร่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในเขตอำเภอหนองไผ่ อำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรีและล่าสุดที่จังหวัดจันทบุรี พื้นที่อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ สถานการณ์ในปัจจุบัน กลุ่มนายทุนพยายามเข้าพื้นที่โดยขอสำรวจในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน โดยผ่านกลุ่มคนที่มีอำนาจในท้องถิ่นในการลักลอบในการเข้าสำรวจสายแร่ในพื้นที่ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการลุกขึ้นสู้ของประชาชนที่รวมกลุ่มกันในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ (วริยา ด่วนน้อย, 2562) จากสถานการณ์กรณีจังหวัดจันทบุรี หลังจากมีประกาศของอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรีเมื่อประชาชนทราบข่าว ทำให้มีการรวมตัวกันในการต่อต้านการทำเหมืองแร่เป็นวงกว้าง โดยประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้สึกกังวลอย่างยิ่งต่อการขอสำรวจแร่ทองคำ เนื่องจากพื้นที่ที่ขอสำรวจแร่ทองคำนั้น เป็นพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าสงวน และพื้นที่อุทยานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง หากมีการอนุญาตให้สำรวจแร่และเปิดเหมืองแร่ทองคำ อาจเกิดการปนเปื้อนมลพิษจากเหมืองทองคำไปสู่แหล่งน้ำ กินน้ำใช้ตลอดลำน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และกระทบแหล่งเพาะปลูกทุเรียนส่งออกสำคัญของประเทศ จังหวัดจันทบุรี เพราะพื้นที่สำรวจแร่ทองคำของบริษัทริชภูมิ ไมนิ่ง จำกัดนั้น เป็นพื้นที่ต้นน้ำและเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง (จากคำให้สัมภาษณ์ของนายทิวา แดงอ่อน, 2563) นอกจากนี้ ผลที่เกิดจากการทำเหมืองแร่ทองคำที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมค่อนข้างสูง เนื่องจากมีการบุกเบิกพื้นที่ ตัดต้นไม้และพื้นดินถูกจะทำลายเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลเสียที่ติดตามมาต่อพื้นที่เป็นวงกว้าง มีการทำลายระบบนิเวศและทำให้ขาดความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และถ้าการดำเนินการทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ที่ทับซ้อนของอุทยาน ป่าสงวน และพื้นที่อันเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของประชาชน เช่น การทำสวนยาง สวนทุเรียน เป็นต้น ย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรวม ทั้งด้านการประกอบอาชีพ ด้านการดูแลสุขภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่สำคัญตำบลพวา และตำบลสามพี่น้องที่มีการขออนุญาตขออาญาบัตรของบริษัท ริชภูมิ ไมนิ่ง จำกัด เป็นพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญของภาคตะวันออก หากธรรมชาติถูกทำลาย ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม ตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตลอดจนจังหวัดใกล้เคียงจำนวนมาก ขณะเดียวกันการที่บริษัทอัครา รีซอร์สเซส ไมนิ่ง จำกัดจำกัด ยื่นขออาญาบัตรพิเศษจำนวน 1 คำขอที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 208,894 ไร่ ทำให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่าที่ดิน ป่าไม้ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะถูกทำลายลงไปเป็นจำนวนมาก หากมีการดำเนินธุรกิจเหมืองทองคำเกิดขึ้นในอนาคต

จากผลการดำเนินการเกี่ยวกับการทำธุรกิจเหมืองทองคำที่ผ่านมา จะเห็นว่านโยบายเกี่ยวกับการอนุญาตให้เอกชนมาดำเนินการสำรวจและได้รับสัมปทานบัตรในการทำเหมืองทองคำ ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง รวมถึงชุมชนที่อยู่โดยรอบสถานที่ประกอบกิจการธุรกิจเหมืองแร่ทองคำนั้น จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นว่ามีการดำเนินการทำเหมืองทองคำในเขตภูเขาหรืออุทยานเป็นพื้นที่ปราศจากการเข้าไปจับจองทำมาหากินของประชาชน แต่ถึงอย่างไรผลที่เกิดขึ้นนั้นก็ถือว่าเป็นผลกระทบที่เสียหายจำนวนมาก แต่สำหรับในพื้นที่ต้นน้ำของประเทศ เช่น พื้นที่ต้นน้ำภาคตะวันออก เป็นพื้นที่ที่มีความต้องการเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญที่จะต้องผลิตน้ำดิบสู่การบริโภค อุปโภค ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมในหลายจังหวัดมีความสำคัญและเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนมาก ที่อาจจะนำไปสู่การละเมิดสิทธิชุมชนของประเทศและเกิดความขัดแย้งในพื้นที่ในอนาคตได้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาเรื่องการทำธุรกิจเหมืองทองคำกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะเป็นประโยชน์ต่อการ

พัฒนานโยบายที่เหมาะสมและสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิชุมชนของประเทศไทยเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการฟื้นฟูและเยียวยาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ธุรกิจเหมืองแร่ทองคำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต้นน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย
2. เพื่อวิพากษ์ผลกระทบจากธุรกิจเหมืองแร่ทองคำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต้นน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายมาตรการแนวทางการบริหารจัดการการทำธุรกิจเหมืองแร่ทองคำที่กระทบต่อสิทธิชุมชน ตลอดจนแนวทางการฟื้นฟูเยียวยาในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงาน

1. การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีการศึกษาข้อมูลจากภาคประชาสังคมในพื้นที่ ประกอบด้วย องค์กรด้านการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้นำชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในออกแบบการวิจัยในพื้นที่ การร่วมลงมือปฏิบัติการวิจัย และการร่วมวิเคราะห์ สรุปผล จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ทองคำที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในกลุ่มประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหในพื้นที่ และในเชิงนโยบาย

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจะพิจารณาจากการแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับคือ

1) การศึกษาในเชิงภาพรวม ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และศึกษาจากเวทีสาธารณะ

2) การศึกษาเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ การเลือกกรณีศึกษาจากการเลือกตัวอย่างในเชิงคุณภาพที่เจาะจงเป็นกรณีศึกษาที่ให้ข้อมูลมากที่สุดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยใช้ 2 กรณี คือ การณีศึกษา ตำบลพวา และตำบลสามพี่น้อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในที่นี้จะใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยอาศัยการตีความทางสังคมเพื่อทำความเข้าใจถึงความหมาย (meaning) ของข้อมูล นอกจากนี้ ฐานการวิเคราะห์เชิงสาเหตุและผลข้อมูลที่มองเห็นความสัมพันธ์สาเหตุและผลเชื่อมโยงทุกเหตุการณ์ในอดีตสู่ปัจจุบันที่เป็นอยู่และคาดการณ์สู่อนาคตที่จะเป็นไป (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2563)

กรอบการวิจัย

กรอบและแนวทางการศึกษาวิจัย (Methodological Approach)

ผู้วิจัยจะใช้วิธีวิทยาการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและผู้กระทำ (Structure and Agency) ภายใต้หลักการหลักวิพากษ์วิธี (Dialectics) ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำทางสังคม (Agency) และพลังโครงสร้างสังคม (Structure) ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง โดยจะวิเคราะห์จะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผู้กระทำทางสังคม (Social Actor) กระบวนการทางสังคม (Social process) และโครงสร้างสังคม (Social Structure) (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2563)

แนวคิด ทฤษฎี และสมมติฐานงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในเชิงนามธรรมและรูปธรรมมาใช้ในการวางฐานกรอบแนวคิดในการศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษา โดยแนวคิดแรกที่เป็นฐานในการศึกษา คือ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิชุมชน เป็นแนวคิดที่มุ่งถึงความสัมพันธ์ชุมชนและหน่วยงานการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยมองว่าการผลิตและการบริโภคเป็นวิถีทางเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อรับใช้สังคมของกลุ่มชนในระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับประเทศ ตามแนวคิดสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

แนวคิดทฤษฎีที่สองที่ใช้ในการศึกษาคือทฤษฎีทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง (Conflict Theory) เป็นแนวความคิดที่มีข้อสมมุติฐานว่า พฤติกรรมของสังคมสามารถเข้าใจได้จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม และบุคคลต่างๆ เพราะการแข่งขันกันในการเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีค่าและหายาก (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์,2563)

แนวคิดที่ทฤษฎีที่สามคือเกี่ยวกับแนวคิดสันติวิธีคือวิธีการแก้ไขปัญหาในสังคมการเมืองที่ต้องมีการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ (Problem Solving) มิใช่การยอมจำนนต่อปัญหาหรือการนิ่งเฉย โดยให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันฉันมิตร (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์,2563)

แนวคิดเกี่ยวกับระบบธรรมาภิบาล (Good governance)

วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	สัดส่วนของงานต่อโครงการ	ความสำเร็จต่อกิจกรรม
ปี 2565														
ศึกษาสถานการณ์ นโยบายกฎหมาย มาตรการที่เกี่ยวกับการทำเหมืองทองคำ				—									10	
ศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการทำเหมืองทองคำในประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 5 ปีหลัง					—	—							10	
การออกแบบเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพ รวมทั้งเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบ สนับสนุน และเสริมสร้างกระบวนการศึกษาผลกระทบของชุมชนจากเหมืองทองคำ							—						10	
วิเคราะห์ช่องว่างในการคุ้มครอง														

ระดับความพร้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ระดับความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technology Readiness Level: TRL)

TRL ณ ปัจจุบัน ระดับ

รายละเอียด

TRL เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นระดับ

รายละเอียด

ระดับความพร้อมทางสังคม (Societal Readiness Level: SRL)

SRL ณ ปัจจุบัน ระดับ

รายละเอียด

SRL เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นระดับ

รายละเอียด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์หลัก   •วิชาการ   •สังคม   •นโยบาย   •เศรษฐกิจ

ระบุคำอธิบาย

ผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัยที่สอดคล้องกับ OKR (Output/Outcome/Impact)

ผลผลิต (Output) (ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (หลัก))

ผลผลิต	จำนวน นำส่ง/ หน่วยนับ	รายละเอียดผลผลิต
7. ฐานข้อมูล ระบบและกลไก หรือ มาตรฐาน - 7.2 ฐานข้อมูล (Database)	1 ฐาน ข้อมูล	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์การอนุญาตธุรกิจเหมืองแร่ทองคำกับความคุ้มค่า ในภาพรวมของประเทศ
10. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendation) และมาตรการ (Measures) - 10.1 ข้อเสนอแนะเชิง นโยบาย – สมุดปกขาว (White paper)	1 เรื่อง/ ประเด็น	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการหรือแนวทางในการนำไปใช้ในการตัดสินใจ อนุญาตธุรกิจเหมืองแร่ทองคำในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยกระบวนการและ ขั้นตอนการอนุญาตธุรกิจเหมืองแร่ทองคำ รวมถึงการบังคับใช้ขั้นตอน มาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การสื่อสาร และนวัตกรรมบรรพชนมาภิบาล

ผลลัพธ์ (Outcome)

ผลที่คาดว่าจะได้ รับ	จำนวน/ หน่วยนับ	รายละเอียดผลลัพธ์	ผู้ใช้ประโยชน์/ผู้ได้ รับผลประโยชน์
การใช้ประโยชน์ จากนวัตกรรม	1 ครั้ง/ หน่วย งาน	ระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตธุรกิจเหมืองแร่ ทองคำโดยไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและตรงตามมาตรฐานสากล	กสม. รัฐบาล ชุมชน
ผลงานตีพิมพ์ (Publications)	1 เรื่อง	บทความย่อ	ผู้สนใจทั่วไป

ผลกระทบ (Impact)

ผลกระทบ ที่คาดว่าจะ จะได้รับ	ตัว เลือก ย่อย ด้าน สังคม	รายละเอียดผลกระทบ
ด้าน เศรษฐกิจ		ผลของงานวิจัยเป็นเครื่องมือช่วยในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการทำธุรกิจเหมืองทองคำในพื้นที่ต้นน้ำ และแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญที่มีผลผลิตสูง เช่นทุเรียน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างรายได้จากการเก็บภาคหลวงแร่ที่ รัฐบาลได้รับกับผลผลิตทุเรียนที่ส่งออกในแต่ละปี งานวิจัยจะชี้ให้เห็นถึงผลกระทบความเสียหายและความคุ้มค่า ที่ จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ
ด้าน สังคม		หน่วยงานภาครัฐยอมรับข้อเสนอแนะแนวทางของ กสม.นำไปประกอบการตัดสินใจอนุญาตธุรกิจเหมืองแร่ทองคำใน จังหวัดจันทบุรี ทำให้ยุติปัญหาความขัดแย้งของประชาชนจังหวัดจันทบุรี
ด้าน สิ่งแวดล้อม		งานวิจัยทำให้ได้ข้อเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการฟื้นฟูเยียวยาสิ่งแวดล้อม และชุมชน โดยความร่วมมือจากชุมชนและเพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป
ด้าน สังคม		การขยายผลการใช้ข้อเสนอแนะสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย

แนวทางการขับเคลื่อนผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสู่ผลลัพธ์และผลกระทบ

- การเชื่อมโยงกับนักวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ทำการวิจัยในและต่างประเทศ(ถ้ามี) (Connections with other experts within and outside Thailand) และแผนที่จะติดต่อหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการสร้างทีมงานวิจัยในอนาคตด้วย
- การเชื่อมโยงหรือความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (Connections with stakeholder and user engagement) โดยระบุชื่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมและชุมชน โดยอธิบายกระบวนการดำเนินงานร่วมกันและการเชื่อมโยงการขับเคลื่อนผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน รวมถึงอธิบายกระบวนการดำเนินงานต่อเนื่องของผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

การประเมินตนเองระดับโครงการวิจัย (Self-assessment)

ความสอดคล้องและความเป็นไปได้ในการตอบ

OKR ของแผนด้าน ววน. ของประเทศ

ประสบการณ์การบริหารงานของหัวหน้าโครงการ ในการบริหารโครงการย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี (โครงการที่เกิดผลกระทบสูงสุด 5 อันดับแรก)

ชื่อโครงการวิจัย	หน่วยงานที่ได้รับทุน	ปีที่ได้รับงบประมาณ	งบประมาณ
- ไม่มีข้อมูล -			

เอกสารแนบ

ชื่อไฟล์	ประเภทเอกสาร	ประเภทไฟล์
- ไม่มีข้อมูลไฟล์ข้อเสนอโครงการ -		